

MÕNDA MUST-KÄRBSENÄPI PESITSEMISEST JÄRVAMAAL

Villu A n v e l t

Nurmsi, Mäeküla skj., Järvamaa EE-2840

Järgnevad andmed on autor kogunud alates 1978. aastast Järvamaal Nurmsi vaatlusalal must-kärbsenäpi pesitsustegevust jälgides.

Must-kärbsenäpi kodumaa-perioodi elu iseloomustavad küllalt ranged reeglid. Vaatlusalale on esimesed linnud saabunud üldjuhul mai esimesel nädalal, harva varem. Sageli moodustub juba mõne päeva jooksul paar ning munemise algus on 20. mai paiku; poegade väljalend pesast toimub jaanipäeva eel. Hukkunud pesade asemele uut linnud reeglina ei tee.

Esimesena saabub pesapaigale tavaliselt isaslind. Valinud sobiva pesakasti või õõnsuse, hakkab ta seda hoolsalt valvama ning laulab ühtelugu. Tuntud on kärbsenäpi riik - raevukalt aetakse pesapaigalt ära kõik linnud, esineb isegi möödalendavate pääsukeste ründamist. Laul vaibub, kui pesapaigale on ilmunud emaslind. Osa isaslinde jäävad üksikuks ning võivad mõne puuõõne juures laulda kuni jaanipäevani, valvates kiivalt tühja pesa. Mõnikord teeb must-kärbsenäpp katset hõivata võõraid pesi: 12. mail 1986 leidsin rasvatihase kurnaga pesast isase kärbsenäpi, kelle pesa peremees oli ägedas heitluses tapnud.

Kurnas on mune reeglina 6-7, aastatel 1983-1988 oli keskmine kurna suurus vahemikus 6,2 kuni 6,6 muna. Harva on kurnas 5 muna, paaril juhul oli mune 8 ja ühel korral 9.

Kuigi reeglipäraselt must-kärbsenäpil järelkurni ei ole, võib harva esineda ka ebatavaliselt hilist pesitsemist. Huvitav tähelepanek on 1988. a. suvest. Juuni esimese dekaadi lõpul, kui normaalse pesitsuskuluga paaridel on juba pojad, hakkasid pesi ehitama mõned teab-kust välja-

ilmunud linnud. Need hilised tulnukad piirdusid reeglina vaid viie munaga ning pojad kasvasid lennuvõimelisteks juuli lõpuks. Kõige hilisemas pesas koorusid pojad aga alles 10. juulil! Muuseas, 1988. aastal hilja pesitsenud kärbsenäppidest osa ei pesitsenudki lõpuni: üks pesa hüljati enne munemist, teine pesa pärast esikmuna munemist.

Olen täheldanud seost must-kärbsenäpi poegade arengukiiruse ja ilmastiku vahel: jaheda ja sajuse ilmastiku toimetel kasvab sageli lennuvõimeliseks vaid 2-3 poega (tavaliselt 5-6) ning poegade pesaelu võib halva ilmaga kesta kuni 20 päeva.

Data on the breeding of Ficedula hypoleuca in the county of Järvamaa

The author has gathered data on the Pied Flycatcher in the study area at Nurmsi (county of Järva) since 1978. The species arrived at the area generally in the first week of May, rarely earlier. Egg laying commences on 20 May, approximately. Mean clutch size was 6.2-6.6 in 1983-1988. There was an extraordinary late breeding season in 1988, since in the latest observed nest eggs were hatched on 10 July only. In case of long time rainy and cold weather only 2-3 nestlings fledge and nest period may prolong up to 20 days.